

APbescherming in een
digitale wereld

Autoriteit Persoonsgegevens
Postbus 93374, 2509 AJ Den Haag
T 070 8888 500
autoriteitpersoonsgegevens.nl

Vertrouwelijk/Aangetekend

Staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane

De heer drs. T. van Oostenbruggen

Postbus 20201

2500 EE Den Haag

Datum

8 augustus 2025

Ons kenmerk

2025-007107

Contactpersoon

Persoonsgegevens

Onderwerp

Verzoek tot het maken van een plan: toetsing selectie-instrumenten aan o.a. artikel 22 AVG

Geachte heer Van Oostenbruggen,

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voert in 2025 een project uit (onderzoek, guidance) naar geautomatiseerde selectie en het voorkomen van discriminatie bij de Belastingdienst. In het kader van dit project verzoekt de AP de Belastingdienst dringend om een plan van aanpak te maken om zijn geautomatiseerde selectie-instrumenten te toetsen en te beoordelen aan de hand van de wettelijke kaders en eisen. Het gaat daarbij specifiek om het voldoen aan de algemene eisen voor geautomatiseerde risicoselectie en het voorkomen van discriminatie zoals genoemd in het artikel 22 AVG-advies van de AP aan de Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst.¹ De AP verzoekt u dit plan uiterlijk 1 december 2025 toe te zenden.

Aan geautomatiseerde risicoselectie zijn risico's verbonden voor burgers en mkb'ers. Dit zijn risico's die samenhangen met profilering en met het automatische karakter van de selectie. Een van die risico's is de kans op een oneerlijk of bevooroordeeld besluit. Of zelfs op discriminatie. Betekenisvolle menselijke tussenkomst is er om te zorgen dat een besluit zorgvuldig wordt genomen en is een van de waarborgen om te voorkomen dat mensen bijvoorbeeld (onbedoeld) uitgesloten of gediscrimineerd worden door de uitkomst van een algoritme. Het raakt ook aan ethische overwegingen en het principe van menselijke waardigheid.

Het verzoek om een plan te maken is mede gebaseerd op de beantwoording² van ons informatieverzoek van 6 maart 2025 over geautomatiseerde selectie-instrumenten. Gelet op de gegeven antwoorden vraagt de AP zich terdege af of de inzet van de selectie-instrumenten feitelijk in lijn is met de in het artikel 22 AVG-advies van de AP genoemde voorwaarden. De Belastingdienst heeft blijkens het gegeven antwoord meer dan 100³ selectie-instrumenten in gebruik. De AP heeft serieuze zorgen over de aantoonbaarheid van de objectieve rechtvaardiging van de selectiecriteria in de selectie-instrumenten die de Belastingdienst

¹ Advies over artikel 22 AVG en geautomatiseerde selectie-instrumenten van 10 oktober 2024.

² De informatie verstrekt op 17 april 2025.

³ Zie pagina 4 van de Toelichting op het verzoek om een plan te maken, voor een nadere toelichting op dit aantal.

Datum
8 augustus 2025

Ons kenmerk
2025-007107

gebruikt. De voornaamste reden voor deze zorgen is dat uit de aangeleverde antwoorden blijkt dat voor meer dan de helft van de selectie-instrumenten, de onderbouwing van de vastgestelde selectiecriteria berust op algemene ervaring of dat deze niet is gedocumenteerd. Bovendien lijkt niet structureel, periodiek te worden onderzocht of discriminatoire verwerkingen zich desalniettemin (kunnen) voordoen. Het voorgaande roept de vraag op of het risico op discriminatoire verwerkingen in alle gevallen op een aantoonbare manier is (en wordt) onderzocht en ondervangen. Ten slotte is blijkens de beantwoording niet in alle gevallen sprake van menselijke tussenkomst⁴, of is dat onbekend.⁵

De AP acht het dan ook noodzakelijk dat de Belastingdienst i) toetst en beoordeelt of de inzet van selectie-instrumenten voldoet aan de wettelijke kaders en eisen (anders gezegd: feitelijk in lijn is met het artikel 22 AVG-advies van de AP) en, waar nodig, adequate maatregelen neemt en ii) toetst en beoordeelt of een specifieke wettelijke voorziening voor geautomatiseerde risicoselectie toch noodzakelijk is. In haar advies van 10 oktober 2024 heeft de AP uiteengezet dat en waarom geautomatiseerde risicoselectie in het kader van uitvoering of toezicht zonder een specifieke wettelijke voorziening slechts onder de in dit advies genoemde voorwaarden kan worden toegepast.⁶ Daarnaast zal de Belastingdienst deze toetsing ook voorafgaand aan de inzet van elk nieuw selectie-instrument moeten uitvoeren.

Na ontvangst van het plan van de Belastingdienst zal de AP het plan van aanpak beoordelen. De AP komt begin 2026 met een reactie op het plan. De AP zal daarna de uitvoering van het plan door de Belastingdienst volgen en controleren.

De AP beseft dat het een omvangrijke opdracht is. Maar de gevraagde toetsing en beoordeling is essentieel zodat de Belastingdienst een volgende stap kan zetten in de verbetering van de naleving van de AVG. Een voortvarende aanpak, met voldoende sturing op de uitvoering en voortgang, is daarbij van belang. Dat vraagt ook bestuurlijke aandacht.

De AP maakt deze brief een maand na de datum van de brief openbaar door publicatie op de website van de AP. De AP zal haar beoordeling van het plan ook openbaar maken.

⁴ De Belastingdienst spreekt liever van *de betekenisvolle menselijke bijdrage* aan een besluit, omdat de Belastingdienst hiermee het onderscheid benadrukt tussen menselijke tussenkomst in de fase voorafgaand aan het nemen van een deels geautomatiseerd besluit en de menselijke tussenkomst in de context van het recht op rechtsbescherming van betrokkenen nadat het besluit is genomen.

⁵ Hierbij moet worden opgemerkt dat het niet altijd vereist is om voorafgaand aan het nemen van een geautomatiseerd besluit in betekenisvolle menselijke tussenkomst te voorzien. Dit is met name niet het geval wanneer het uiteindelijke besluit geen rechtsgevolgen of anderszins aanmerkelijke gevolgen voor de betrokkene heeft. Zie pagina 15-16 van bijlage 1 voor een nadere toelichting op deze situaties.

⁶ De scope van dit verzoek spitst zich toe op de volgende (wettelijke) eisen/voorwaarden zoals toegelicht en uitgewerkt in paragraaf 5 van de Toelichting op het verzoek om een plan te maken: 1 Het risico op discriminatoire verwerkingen is onderzocht en ondervangen. 2 Periodiek wordt onderzocht of zich desalniettemin discriminatoire verwerkingen voordoen. 3 Aanmerkelijke gevolgen voor betrokkene van de selectie als risico treden pas in na betekenisvolle menselijke tussenkomst. 4 De selectie als risico heeft niet automatisch ook andere aanmerkelijke gevolgen.

Datum

8 augustus 2025

Ons kenmerk

2025-007107

Een kopie van deze brief zal worden verzonden aan uw functionaris voor gegevensbescherming.

Hoogachtend,

Autoriteit Persoonsgegevens,

Katja Mur

Bestuurslid

Bijlagen:

- Toelichting op het verzoek om een plan te maken
- Bijlage 1: Over het artikel 22 AVG-advies
- Bijlage 2: Eisen en Randvoorwaarden voor het Plan van Aanpak